

THREE MILE CROSS

S'accepta de manera unànime que la família de la qual afirma descendir el protagonista d'aquesta biografia és d'allò més antiga. Per tant, no ha d'estranyar ningú que l'origen del nom es perda en la foscor dels temps. Fa molts milions d'anys, el país que hui dia es diu Espanya s'agitava inquiet en el ferment de la creació. Van passar les eres; hi va aparèixer la vegetació; la llei natural dicta que on hi ha vegetació hi ha d'haver conills; la Providència disposa que on hi ha conills hi ha d'haver gossos. Això no mereix ni preguntes ni comentaris. Però, quan volem saber per què se'n deia spaniel, del gos que caçava conills, és quan sorgeixen els dubtes i les dificultats. Hi ha historiadors que afirmen que, quan els cartaginesos van desembarcar a Espanya, els soldats van cridar tots a l'uníson «span! span!», ja que eixien conills de darrere de cada mata, de cada arbust. El país estava atapeït de conills. I *span*, en la llengua dels cartaginesos, significa 'conill'. Per tant, van anomenar el país *Hispania*, o 'país dels conills', i els gossos, que de seguida es va comprovar que corrien com esperitats darrere dels conills, els van anomenar *spaniels*, o 'gossos conillers'.

Arribats en aquest punt, molts ho deixariem córrer; però val a dir, en honor a la veritat, que hi ha una altra escola de pensament que sosté una opinió diferent. La paraula *Hispania*, diuen aquests erudits, no té res a veure amb el mot cartaginés *span*. *Hispania* ve de la paraula basca *españa*, que vol dir ‘vora’ o ‘límit’. Si això és cert, els conills, les mates, els gossos, els soldats... tota aquesta estampa tan romàntica i bonica, cal que ens la llevem del cap, i que ens limitem a considerar que l’spaniel es diu *spaniel* perquè Espanya es diu *España*. Quant a la tercera escola d’estudiosos de l’antiguitat, que manté que, de la mateixa manera que un enamorat diu «monstre» o «mona» a la seua estimada, els espanyols deien «torts» o «esquerps» –la paraula *españa* pot adoptar aquests significats– als seus gossos preferits precisament perquè un spaniel n’és tot el contrari... doncs es tracta d’una conjectura massa fantasiosa per a prendre-se-la seriosament.

Deixant de banda aquestes teories, i moltes altres que no venen al cas, arribem a Gal·les a mitjan segle x. Ja hi trobem l’spaniel, portat, n’hi ha qui diu, pel clan espanyol dels Ebhor, o Ivor, molts segles abans; i no hi ha dubte que a mitjan segle x ja és un gos molt valorat i preat. «L’spaniel del rei val una lliura», va fer constar Howel Dha en el seu Llibre de les Lleis.¹ I quan pensem en el que es

---

1. Es refereix a un rei que va regnar sobre la major part del territori que avui dia és Gal·les i va morir cap al 949 o 950. És especialment conegut per haver codificat el dret gal·lés tradicional.

podia comprar amb una lliura l'any 948 —quantes esposes, quants esclaus, quants cavalls, quants bous, quants titots, quantes oques—, queda clar que l'spaniel ja havia esdevingut un gos valorat i preat. Ja ocupava un lloc a la vora del rei. La seua família va ser honorada abans que les de molts monarques famosos. Ja es deportava als palaus quan els Plantagenets, els Tudors i els Estuards encara llauraven amb arades d'altri les terres fangoses d'altri. Molt abans que els Howards, els Cavendish o els Russells s'elevaren per damunt de tota la caterva de Smiths, Jones i Tomkins, la família dels spaniels ja era una família distingida i singular. I, amb el pas dels segles, del tronc comú van nàixer branques més fines. Gradualment, en el decurs de la història d'Anglaterra, van sorgir almenys set famílies famoses de spaniels: el Clumber, el Sussex, el Norfolk, el Black Field, el cocker, el d'aigua irlandés i el d'aigua anglés; totes descendien de l'spaniel original dels temps prehistòrics, però cadascuna mostrava característiques ben definides i, per tant, reclamava sens dubte privilegis basats en la seua singularitat. Que existia una aristocràcia canina quan ocupava el tron la reina Isabel, ho fa ben palés sir Philip Sidney: «...els llebrers, els spaniels i els perdiguers», remarca, «dels quals els primers podrien semblar els lords, els segons els gentilhomes i els tercers els terratinents rics, entre els gossos», diu a la seua *Arcadia*.²

---

2. Sir Philip Sidney (1554-1586) va ser, entre altres coses, poeta i erudit. L'*Arcadia*, tanmateix, és una obra en prosa:

Però si això ens du a pensar que els spaniels segueixen l'exemple dels humans i consideraven els llebrers com els seus superiors i els perdiguers com els seus inferiors, hem de reconèixer que la seua aristocràcia es basava en criteris més sòlids que la nostra. A aquesta conclusió arribarà, si més no, tot aquell que estudeie les lleis del Club Spaniel, la venerable institució que dicta en termes ben clars en què consisteixen els defectes d'un spaniel i en què consisteixen les seues virtuts. Els ulls clars, per exemple, no són desitjables; les orelles corbades, encara menys; nàixer amb un nas clar o amb monyo és ja una desgràcia. Els mèrits de l'spaniel estan igual de ben definits. Cal tindre el cap llis, que ha de pujar des del musell sense fer massa pendent; el crani relativament arredonit i ben desenvolupat, amb molt de lloc per a la capacitat cerebral; els ulls plens però no massa protuberants; l'expressió general, intel·ligent i afable. A l'spaniel que mostra aquests trets, el comboien i l'emparellen perquè crie; el que s'entesta a perpetuar els monyos i els nassos clars es veu privat dels privilegis i gratificacions que li pertoqueuen. Així doncs, els jutges dicten la llei i, en dictar la llei, imposen penes i atorguen privilegis que en garanteixen el compliment.

Però, si ara ens fixem en la societat dels humans, quin caos i quina confusió hi regnen! No hi ha cap

---

un romanç pastoral molt valorat pels historiadors de la literatura.

club que tinga una jurisdicció semblant sobre l'espècie humana. Allò que més s'acosta al Club Spaniel és el Col·legi d'Heralds,³ que, si més no, s'esforça una mica per preservar la puresa de la família humana. Però, quan preguntem en què consisteix la noblesa —els ulls, han de ser clars o foscs?, les orelles, han de ser rectes o corbades?, els monyos, són una desgràcia?—, els nostres jutges es limiten a remetre'ns a l'escut d'armes. Que no en teniu, potser? Doncs no sou ningú. Però si demostreu que teniu dret a setze quarters, fins i tot a una corona heràldica, aleshores diran que no només heu nascut, sinó que a més heu nascut nobles. Per això no hi ha ni una vaixella en tot Mayfair que no tinga el seu lleó ajagut o la seua sirena rampant. Fins i tot els nostres llencers col·loquen l'escut reial dalt de les seues portes, com si això garantira que els seus llençols són inofensius. Pertot arreu es reivindica el rang i se'n ponderen les virtuts. Tanmateix, quan reparem en les cases reials de Borbó, Habsburg i Hohenzollern, decorades amb tot de corones i quarters, amb tot de lleons i lleopards ajaguts i rampants, i les trobem a l'exili, desposseïdes d'autoritat, considerades indignes de respecte, no ens queda més remei que sacsejar el cap i admetre que els jutges del Club Spaniel tenien més criteri. Aquesta és

---

3. El Heralds' College, o College of Arms, és una institució de la corona britànica que té la potestat de decidir sobre qüestions d'heràldica (escuts d'armes) i genealogia.

la lliçó que aprenem tan bon punt deixem de banda aquestes qüestions tan elevades i ens ocupem de la primera època de la vida de Flush amb la família Mitford.

Cap a les darreries del segle XVIII una família de la famosa raça spaniel vivia a prop de Reading, a casa d'un cert doctor Midford o Mitford. Aquest senyor, d'acord amb els cànons del Col·legi d'Heralds, va decidir escriure el seu cognom amb *t* a fi d'afirmar que descendia dels Mitford del castell de Bertram, una família del comtat de Northumberland. La seua dona, de fadrina la senyoreta Russell, estava emparentada, de manera remota però certa, amb la casa ducal de Bedford. Però l'emparellament dels avantpassats del doctor Mitford s'havia efectuat amb tanta desídia i manca de principis que cap tribunal hauria admés la seua reivindicació de bona criança ni li hauria permés que perpetuara el seu llinatge. Tenia els ulls clars i les orelles corbades; el seu cap mostrava la desgràcia del monyo. Dit d'una altra manera, era un egoista acabat, malgastava sense fre, tenia aficions mundanes, mentia i era addicte al joc. Va balafiar la seua fortuna, la de la dona i els ingressos de la filla. Les va abandonar quan les coses li rutlaven i va viure d'elles quan ja no es valia. Tenia dues qualitats al seu favor, això sí: l'atractiu físic –era un Apol·lo a qui la golafreteria i la intemperància havien convertit en un Bacus– i s'estimava de veres els gossos. Però no hi ha dubte que, si haguera existit un Club Humà com a homòleg del Club Spaniel, ni escriure Mitford amb *t*

en comptes de *d* ni tractar de cosins els Mitford del castell de Bertram no l'haurien salvat de la contumèlia i del menyspreu, de les penes de la delinqüència i de l'ostracisme, de ser titlat d'home mestís i no apte per a perpetuar el seu llinatge. Però era un ésser humà. Per tant, no hi havia res que li impedira casar-se amb una senyoreta de bona família, viure més de huitanta anys, posseir diverses generacions de llebrers i spaniels i engendrar una filla.

Cap investigació ha pogut datar amb exactitud l'any del naixement de Flush, menys encara el mes o el dia; però és probable que nasquera a les primeries de 1842. També és probable que descendira directament de Tray (c. 1816), les virtuts del qual, que malauradament només s'han preservat gràcies a un instrument tan poc fiable com la poesia, demostren que va ser un cocker spaniel roig molt remarcable. Hi ha moltes raons per a creure que Flush era fill d'aquell «cocker spaniel molt vell» pel qual el doctor Mitford no va voler acceptar vint guinees «perquè era excel·lent al camp». I també devem a la poesia, ai, la descripció més detallada que posseïm del mateix Flush quan era jove. Era d'aquell to especial de marró fosc que la llum del sol encén «fins a convertir-lo en or». Els ulls eren «uns ulls astorats d'un castany plàcid». De les orelles li penjaven «borles», els «peus prims» els tenia «coberts de serrells» i la cua era ampla. Una volta fetes les concessions que calga a les exigències de la rima i a les inexactituds de la dicció

poètica, tot el que trobem ací rebria el beneplàcit del Club Spaniel. No hi ha dubte que Flush era un cocker de pura raça, de la varietat roja, que exhibia totes les excel·lències pròpies del seu llinatge.

Els primers mesos de la seua vida transcorregueren a Three Mile Cross, la caseta d'un treballador a prop de Reading. Els Mitford havien conegut temps millors, de manera que Kerenhappock era la seua única criada, i l'entapissat de les cadires el feia la senyoreta Mitford mateixa del gènere més barat; sembla que el moble més important que tenien era una taula gran; l'estança més important, un hivernacle gran; per tant, és poc probable que Flush visquera envoltat de tots els luxes que hui dia s'adiriem amb el seu rang: gossos impermeables, camins de cement, una donzella o un criat pendent d'ell. Però progressava; gaudia amb tota la vivacitat del seu caràcter de la majoria dels plaers i d'algunes llicències pròpies del seu sexe i joventut. La senyoreta Mitford, és cert, eixia poc de casa. Passava hores i hores llegint en veu alta a son pare; després calia jugar a cartes; i, quan per fi l'home s'endormiscava, ella escrivia i escrivia a la taula de l'hivernacle a fi d'intentar pagar els rebuts i fer front als deutes. Però finalment arribava el moment tan delerat. Apartava els papers, s'encasquetava el capell, agafava el paraigua i eixia a fer una passejada pels camps amb els gossos. Els spaniels són empàtics per naturalesa; Flush, com demostra la seua història, era fins i tot massa conscient de les

emocions humanes. Era veure la seua estimada ama ale-
nant per fi l'aire fresc –que li escarotava el cabell blanc
i li enrogia la frescor natural de la cara, alhora que se li
allisaven les arrugues d'aquell front tan gran– i s'emo-
cionava tant que es posava a fer volantins esbojarrats,
quasi més per empatia amb el goig d'ella que per cap
altra cosa. Mentre ella caminava a pas viu entre l'herba
alta, ell saltironava ací i allà, obrint pas en aquella cor-
tina verda. Les esferes refrescants de rosada o de pluja
esclataven per formar un ruixat iridescent al voltant
del seu nas; la terra, ací dura, allà tova, ací calenta, allà
freda, li punxava els coixinets tous dels peus, li feia
mal, li feia pessigolles. I a més, quina varietat d'olors,
combinades i entreteixides de la manera més subtil,
li estimulaven els narius; olors fortes de terra, olors
agradables de flors; olors anònimes de fulles i esbarzers;
olors agres quan travessaven el carrer; olors punyents
quan entraven als fesolars. Però de sobte el vent portava
una olor més penetrant, més forta, més lacerant que
cap altra; una olor que li esquinçava el cervell i hi des-
pertava mil instints, hi desfermava un milió de records:
l'olor de llebre, l'olor de rabosa. Eixia disparat com un
peix a qui un corrent d'aigua arrossega cada volta més
lluny. S'oblidava de l'ama, s'oblidava de l'espècie hu-
mana. Sentia homes de pell fosca que cridaven «span!
span!». Sentia espetegar els fuets. Corria, corria sense
parar. Per fi s'aturava, desconcertat; l'encanteri s'esvania;
molt a poc a poc, tornava trotant pels camps, manset

com un corder, on hi havia la senyoreta Mitford, que cridava «Flush, Flush!» i agitava el paraigua. I almenys una vegada la crida va ser encara més imperiosa; el corn de caça va despertar-li instints més pregons, va invocar emocions més fortes i més boges que transcendien la memòria i esborraven l'herba, els arbres, les llebres, els conills, les raboses enmig d'un crit esbojarrat d'èxtasi. La flama de l'amor li cremava els ulls; va sentir el corn de caça de Venus. Sent encara quasi un cadell, Flush es va convertir en pare.

Aquest tipus de conducta en un home, l'any 1842, hauria requerit una excusa per part del seu biògraf; en una dona no haurien valgut excuses: hauria calgut esborrar el nom de la pàgina en senyal d'ignomínia. Però el codi moral dels gossos, per a bé o per a mal, és ben diferent del nostre, i no hi havia res en la conducta de Flush en aquest aspecte que hui dia calga cobrir amb un vel o que aleshores l'incapacitara per a relacionar-se amb els més purs i castos del país. És a dir, hi ha proves que el germà major del doctor Pusey tenia ganes de comprar-lo. Si del caràcter ben conegut del doctor Pusey deduïm el caràcter probable del germà, hi devia haver un component de serietat, de rectitud, de senyals prometedors de futura excel·lència, per gran que fora la lleugeresa present de Flush quan encara era un cadell. Però encara trobem una mostra més eloqüent de com eren d'atractives les seues qualitats en el fet que, tot i que el doctor Pusey volia comprar-lo, la senyoreta

Mitford es negava a vendre'l. Atés que els diners la tenien amb l'aigua al coll, que ja no sabia quina tragèdia empecar-se, quin anuari editar, i per tant es va veure obligada a adoptar la repulsiva solució de demanar ajuda als amics, li degué costar molt refusar la quantitat que li ofería el germà major del doctor Pusey. Pel pare de Flush s'havien oferit vint lliures. Per Flush la senyoreta Mitford bé n'hauria pogut demanar deu o quinze. Deu o quinze lliures eren un bon pessic, una esplèndida suma per a ella. Amb deu o quinze lliures hauria pogut posar un entapissat nou a les cadires, reformar l'hivernacle, comprar-se un armari sencer, quan «no em compre un capell, una capa, un vestit, quasi ni un parell de guants», va escriure el 1842, «des de fa quatre anys».

Però era impensable vendre Flush. Flush pertanyia a la rara classe d'objectes que no guarden relació amb els diners. Que no pertanyia, potser, a la classe encara més rara dels que simbolitzen allò que és espiritual, allò que no té preu, i per tant esdevenen una mostra adient de la generositat pròpia de l'amistat? Dels que poden oferir-se amb aquest esperit a una amiga, si es té la sort de tindre-la, que és més una filla que no una amiga, a una amiga que passa els mesos d'estiu reclosa en una habitació a Wimpole Street, a una amiga que no és altra que la poetessa més important d'Anglaterra, la brillant, la condemnada, l'adorada Elizabeth Barrett en persona? Aquests eren els pensaments que cada volta més sovint

assaltaven la senyoreta Mitford mentre contemplava les corredisses i els rebolcons de Flush al sol, mentre seia a la vora del sofà de la senyoreta Barrett, a la fosca habitació londinenca ombrejada per l'heura. Sí: Flush era digne de la senyoreta Barrett; la senyoreta Barrett era digna de Flush. El sacrifici era gran, però calia fer-lo. Així doncs, un dia de l'any 1842, probablement a les primeries de l'estiu, s'hauria pogut veure passar per Wimpole Street una parella singular: una senyora major baixeta, grosseta, desendreçada, roja de cara i amb els cabells blancs que portava lligat amb una cadena un cadell de cocker spaniel de color daurat, molt inquiet, molt curiós, molt ben educat. Van recórrer quasi tot el carrer i es van aturar davant del número 50. Amb el cor bategant-li amb força, la senyoreta Mitford va tocar al timbre.

Potser no hi ha ningú, ni tan sols hui dia, que truque al timbre d'una casa de Wimpole Street sense que el cor li bategue amb força. És el carrer més august de Londres, el més impersonal. Ben mirat, quan fa l'efecte que el món s'ensorra i que trontollen els fonaments de la civilització, només cal anar a Wimpole Street, passejar per aquella avinguda, contemplar-ne les cases, fixar-se en la uniformitat que mostren, admirar les cortines de les finestres i la consistència que les caracteritza, fer-se creus dels picaports de llautó i de la regularitat que exhibeixen, observar com lliuren les cuixes els carnisers i com les reben les cuineres, calcular els ingressos dels que hi viuen i comprendre

la lògica de la seua submissió a les lleis de Déu i de l'home; només cal anar a Wimpole Street i amerar-se de la pau insuflada per l'autoritat per a sospirar agraïts que, encara que Corint⁴ haja caigut i Messina⁵ s'haja afonat, encara que hi haja corones que se les haja emportades el vent i vells imperis devorats per les flames, Wimpole Street haja romàs impassible; i, en passar de Wimpole Street a Oxford Street, el cor eleva una pregària que esclata als llavis perquè a Wimpole Street no es toque ni una rajola, no es rente ni una cortina, perquè el carnisser no deixi de lliurar, ni la cuinera de rebre, el llom, la cuixa, el pit, les costelles de corder i de vedella mai de la vida, ja que, mentre Wimpole Street continue en peu, la civilització està salvada.

Els majordoms de Wimpole Street es mouen amb pas feixuc fins i tot hui dia; l'estiu de 1842 la seua lentitud era encara més gran. Les lleis de la lliurea eren més estrictes aleshores; el ritual del davantal de feltre verd per a netejar la plata i de l'armilla de ratlles i el frac negre per a obrir la porta del carrer se seguia amb més

---

4. Potser fa referència al fet que tant l'antiga ciutat de Corint com la nova van ser arrasades per sengles terratrèmols. El que va afectar la nova es va produir el 1928, és a dir, poc abans que Woolf començarà a escriure *Flush*.

5. Messina també ha estat sacsejada pels terratrèmols unes quantes vegades al llarg de la història. El que va tindre lloc el 1908 la va destruir quasi per complet.

rigor. És probable, doncs, que feren esperar la senyoreta Mitford i Flush almenys tres minuts i mig al lllindar. A la fi, però, es va obrir la porta del número 50 i els van fer passar. La senyoreta Mitford hi feia visites sovint, de manera que veure la mansió familiar dels Barrett no li causava gens de sorpresa, tot i que sí una sensació de cert respecte. Però l'efecte experimentat per Flush degué ser aclaparador. Fins aleshores no havia entrat en cap casa llevat de Three Mile Cross, la caseta d'un treballador. Els taulons estaven pelats; les estores, desgastades; les cadires eren barates. Ací no hi havia res pelat, res desgastat, res barat, que Flush vera a primera vista. El propietari, el senyor Barrett, era un comerciant ric; tenia una família extensa de fills i filles ja criats i un seguici de servents que guardava proporció amb l'extensió de la família. La casa estava moblada d'acord amb el gust de finals de la dècada dels trenta, amb algun toc, això sí, d'aquella fantasia oriental que l'havia dut a decorar la casa que s'havia construït al comtat de Shropshire amb les cúpules i mitges llunes típiques de l'arquitectura mora. Ací, a Wimpole Street, no s'haurien permés coses tan extravagants; però podem suposar que les estances altes i fosques eren plenes d'otomanes i caoba tallada; les taules es caragolaven; al damunt hi havia filigranes; de les parets de color vi penjaven dagues i espases; pels racons hi havia objectes curiosos que havien portat de les seues propietats de l'Índia, i el terra estava cobert de catifes gruixudes i sumptuoses.

Però Flush, que trotava darrere de la senyoreta Mitford, que anava darrere del majordom, estava més astorat pel que olorava que no pel que veia. Pel forat de l'escala pujaven les flaires calentes de cuixes al forn, d'aus ensaginatedes, de sopes coent-se a foc lent, que eren quasi igual de captivadores que el menjar mateix per a uns narius avesats al gust magre dels miserables fregitons i potatges de Kerenhappock. Barrejades amb l'olor del menjar n'hi havia d'altres: olors de fusta de cedre, de sàndal i de caoba; flaires de cossos d'home i de cossos de dona; de criats i de criades; d'abric i de pantalons; de tapissos i de cortines apelfades; de carbonissa i fum; de vi i de cigars. Cada estança per on passava –menjador, sala d'estar, biblioteca, dormitori– exhalava la seua pròpia aportació a l'estofat general; mentre que les potes, primer l'una, després l'altra, rebien les carícies i es deixaven comboiar per la sensualitat de les gruixudes catifes, que les engolien amorosament. Per fi es van trobar davant d'una porta tancada a la part de darrere de la casa. Hi van trucar amb suavitat, i amb suavitat es va obrir la porta.

A l'habitació de la senyoreta Barrett –perquè això és el que era– devia regnar la fosca, sense cap mena de dubte. Normalment hi entrava poca llum a causa d'una cortina de domàs verd, però a l'estiu encara l'esmoreïen més l'heura, les fesoleres roges, les campanetes i les caputxines que creixien a la jardinera de la finestra. De primer Flush no distingia res en aquella

penombra verdosa llevat de cinc esferes blanques que llüïen misteriosament suspeses en l'aire. Però va ser de nou l'olor de l'habitació allò que el va aclaparar. Només un erudit que haja baixat pels escalons d'un mausoleu i s'hi haja trobat enmig d'una cripta coberta de fong, florida i viscosa, amerada de la pudor agra del podrit i l'antiguitat, mentre uns bustos de marbre mig invisibles guspiregen en l'aire i les coses tot just s'entreveuen gràcies a la llum tènue del fanal que porta penjant, i que gira i tomba i mira ací i allà, només les sensacions d'un explorador com aquest, que haja penetrat en les cambres soterrades d'una ciutat en runes, poden comparar-se amb el torrent d'emocions que va inundar els nervis de Flush en entrar per primera vegada en l'habitació d'una malalta, a Wimpole Street, i flairar l'aigua de Colònia.

Molt a poc a poc, molt vagament, després de molt d'ensumar i palpar, va discernir Flush gradualment el contorn d'alguns mobles. Aquell objecte grandot que hi havia al costat de la finestra potser era un armari. Al costat es veia, possiblement, una còmoda. Al mig de l'estança pujava a la superfície el que devia ser una taula amb un cèrcol al voltant, i després emergien les vagues siluetes amorfes d'una butaca i una taula. Però tot estava disfressat. Damunt de l'armari hi havia tres bustos blancs; la còmoda estava coronada per una llibreria; la llibreria estava folrada de llana merina de color carmesí; el llavamans tenia una garlanda de prestatgeries

al damunt; damunt les prestatgeries que hi havia damunt del llavamans s'alçaven dos bustos més. Res en aquella habitació era una cosa i prou; tot era alguna cosa més. Ni tan sols la cortineta de la finestra era una simple cortineta de mussolina; era un teixit pintat que representava castells i portals i arbredes, i llauradors fent una passejada. Els espills encara distorsionaven més aquests objectes ja distorsionats, de manera que feia l'efecte que hi havia deu bustos de deu poetes en comptes de cinc, quatre taules en comptes de dues. I de sobte es va produir una confusió més terrorífica encara. De sobte Flush va veure com li tornava la mirada des d'un forat que hi havia a la paret un altre gos amb els ulls lluents i la llengua fora! Es va quedar astorat. Va avançar espaordit.

Ara avançant, ara reculant, Flush només sentia el murmuri i la xarrameca de les veus que parlaven com si es tractara de la remor llunyana del vent entre els arbres. Duia a terme les seues investigacions amb cautela, amb nervis, com un explorador en una selva que fa un pas silenciós, sense saber si aquella ombra és un lleó o aquella arrel una cobra. A la fi, però, va ser conscient d'un aldarull d'enormes objectes al seu voltant; i, a causa del trasbals que experimentava des de feia una hora, es va amagar, tremolós, darrere d'un paravent. Les veus van callar. Es va tancar una porta. Va esperar un moment, desconcertat, trasbalsat. Aleshores, amb un salt de tigre d'urpes esmolades, se li va llançar al

damunt la memòria. Se sentia sol, abandonat. Va córrer cap a la porta. Estava tancada. Va rascar, va escoltar. Va sentir passes que baixaven. Hi va reconèixer les de la seua ama. Es van aturar. Però no: van continuar, van continuar avall. La senyoreta Mitford baixava les escales a poc a poc, amb pesantor, a contracor. I mentre se n'anava, mentre Flush sentia com s'allunyaven les seues passes, es va apoderar d'ell el pànic. Davant la seua cara es tancava una porta rere l'altra, mentre la senyoreta Mitford baixava les escales; li barraven el pas a la llibertat, als camps, a les llebres, a l'herba, a la seua adorada i venerada ama, la dona major i estimada que l'havia llavat i li havia pegat i li havia donat menjar del seu plat quan a ella no li'n sobrava; li barraven el pas a tota la felicitat i l'estima i la bondat humana que havia conegut! Au! Es va tancar la porta del carrer. Estava sol. L'ama l'havia abandonat.

Aleshores es va veure aclaparat per una onada tan gran de desesperació i angoixa, el va colpejar amb tanta força el caràcter irrevocable i implacable del destí, que va alçar el cap i va udolar. Una veu va dir «Flush». No la va sentir. «Flush», va repetir per segona volta. Ell va pegar un sortit. Pensava que estava sol. Es va girar. Que hi havia algun altre ésser viu a l'habitació amb ell? Que hi havia alguna cosa al sofà? Amb la boja esperança que aquest ésser, fora el que fora, obrira la porta perquè ell encara poguera arrancar a córrer i reunir-se amb la senyoreta Mitford, que estigueren jugant a conillets a

amagar igual que hi jugaven a casa, a l'hivernacle, Flush va eixir disparat cap al sofà.

—Ai, Flush! —digué la senyoreta Barrett. Per primera volta va mirar-lo a la cara. Per primera volta Flush va mirar la senyoreta gitada al sofà.

Tots dos es van sorprendre. Damunt la cara de la senyoreta Barrett penjaven rínxols abundants, a banda i banda; hi brillaven uns ulls grans i lluents; la boca, també gran, somreia. Damunt la cara de Flush penjaven les orelles, a banda i banda; els ulls també eren grans i lluents; la boca, ampla. S'assemblaven. En fixar-se l'un en l'altre, van pensar: Veges tu..., i de seguida van pensar: Però que diferents! La d'ella era la cara pàl·lida i xuplada d'una malalta privada d'aire, de llum, de llibertat. La d'ell era la cara rosada i llustrosa d'un animal jove, de l'instint ple de salut i energia. Separats sense remei però fets amb el mateix motle: era possible que l'un aportara allò que era latent en l'altre? Ella, potser sí que ho aportava; i ell... no, ell no. Els separava l'abisme més fondo que pot separar un ésser d'un altre. Ella parlava; ell era mut. Ella era una dona; ell, un gos. Així d'estretament units, així d'irremeiablement separats, es van quedar mirant-se. Aleshores, Flush va pujar al sofà d'un bot i es va gitar allà on havia de romandre tota la vida: damunt l'estoreta, als peus de la senyoreta Barrett.